

Актуелни француски председник Никола Саркози најгласнији је противник уласка Турске у ЕУ. Поставља се питање хоће ли он и успети у настојању да Турска не буде примљена у ЕУ. Да бисмо у опште и приступили овој проблематици, морамо најпре да истражимо шта је у позадини овог става француског председника.

Уколико узмемо у обзир недавне одлуке парламентарних тела у Француској, одговор није тежак. Напротив, он се по природи ствари намеће. Свакако да је религијско питање кост у грлу француског председника. Осим тога, Саркози жели да дефинитивно одреди границе Европске уније и да стави тачку на питање које се односи на то које земље имају право да постану чланице ЕУ, а које не.

Саркози сматра, упркос бројним фрустрацијама у Анкари, да Турска не припада Европи из културних, историјских а нарочито верских разлога. Ствари се морају сагледати из две перспективе. Наиме, у фокусу француског председника налазе се најпре унутрашње прилике у Француској, у којој према проценама живи 5 милиона муслимана, што Француску чини земљом са највећим бројем становника исламске вероисповести у Европи... Као друго, уколико Турска уђе у ЕУ, тада ће цела Европа као свог партнера имати једну велику исламску земљу, која је са својих нешто преко 70 милиона становника на 17 месту у свету. Дакле Турска је многољуднија земља од Француске која има више од 63 милиона становника. Турска би, уколико уђе у ЕУ, по броју становника била одмах иза Немачке, што би за последицу имало велику улогу Турске у Европском савету, који представља саветодавно, неформално тело али тело које има кључни утицај на конституисање спољне политике Европске уније.

Француска је још 2004. године донела закон који забрањује ношење фереца и хиџаба у основним и средњим школама. Са овим у вези, у Швајцарској је у новембру прошле године на референдуму, који је расписала демократска унија центра која представља партију екстремне деснице, 59% становника гласало за, како се наводи, заштиту хришћанског идентитета Швајцарске забраном даље изградње минарета. Овај гест говори о расположењу и политичкој вољи када је у питању Западна Европа. Француска на традиционалну исламску ношњу гледа као на облик верског радикализма. Тим поводом је и Саркози изјавио да хиџаб и фереце нису добродошли на француској територији.

Битно је истаћи да је Турска поднела кандидатуру за пријем у ЕУ још 1999. док су званични преговори почели тек 2005. године. Међутим, још увек се и не назире могућност када ће Турска ући у ЕУ. Саркози је у замену за пуноправно чланство у ЕУ Турској понудио тзв. “привилеговано партнерство”. Наравно, турске дипломате су реаговале на ту понуду у погледу статуса. Тим поводом је турски главни преговарач по питању прикључења ЕУ изјавио: “Или сте у ЕУ или нисте. Не можете бити у половичном трудном стању”. [\[1\]](#)

Саркози је изјавио да се ЕУ темељи на хришћанским идеалима и да сходно томе он не жели да види Турску у ЕУ. Ово је став који има озбиљне последице по турске аспирације поводом уласка у ЕУ. Наиме, Никола Саркози је са немачком канцеларком Ангелом Меркел утицао на избор председника Европског савета и уједно председника Европске уније, бившег белгијског премијера, истакнутог политичара фламманске хришћанско демократске партије Хермана ван Ромпаја.

Ромпај је изјавио да се “проширење ЕУ, која би укључила Турску, не може сматрати још једном експанзијом у низу, као што је био случај у прошлости. Уласком велике исламске земље, као што је Турска, ми губимо опште вредности које су на снази у Европи и које истовремено представљају и фундаменталне хришћанске вредности” [\[2\]](#) Суат Киниклиоглу, истакнути члан владајуће партије Права и просперитета у Турској, осврнуо се на Ромпајеву изјаву у белгијском парламенту 2004. године када је Ван Ромпај изјавио да “Турска није део Европе и да никада неће постати део Европе”. Поменути члан владајуће партије у Турској изјавио је такође да је Турска свесна да иза постављења Ван Ромпаја стоје Немачка и нарочито Француска. “Његово постављење представља доказ да Франко-немачка осовина у Европској унији задобија снагу”.

Турски премијер Реџеп Ердоган изјавио је такође да “Европска унија може доказати да није хришћански клуб отварајући пут за пријем муслиманске Турске у своје редове”. Он је при томе изјавио да ће Турска замрзнути своју кандидатуру уколико Европска унија и даље буде “измишљала” нове услове и наставила да условљава Турску новим захтевима. [\[3\]](#)

Питање турског чланства у ЕУ, дакле, не представља само геополитичко, економско и социјално, већ и верско питање.

Занимљиво је да је и либијски председник Моамер Ел Гадафи, који је и иначе познат по прилично контроверзним изјавама готово током читаве своје владавине, изјавио италијанској “Републици” да ће Турска бити “тројански коњ” исламског света у Европској унији. “Исламски свет, међу којима исламски екстремисти и Бин Ладен, одушевљава се

уласком Турске у ЕУ. То је њихов тројански коњ”.

Занимљива је улога неизбежних САД у овом натезању између ЕУ и Турске. С обзиром на то да је Турска чланица јужног крила НАТО, без обзира на затегнуте односе са Грчком, Турска је велики и важан геостратешки савезник САД, почев од стратегијског значаја војних база на њеној територији, па све до чињенице да Турска представља одскочну даску за малтене сваку америчку акцију на Блиском истоку. Турска, осим тога, представља веома респектабилну војну силу која се по броју својих конвенционалних снага налази на другом месту у НАТО, одмах након САД.

Америка би желела да види Турску као пуноправну чланицу ЕУ, што је водило до озбиљног заоштравања односа између Француске и САД. Наиме, Барак Обама је прошле године приликом свог првог присуства једном самиту између САД и ЕУ изјавио: ”Сједињене Државе и Европа муслиманима морају прићи као пријатељима, суседима и партнерима у борби против неправде, нетолеранције и насиља.” Овиме је Обама на веома суптилан начин бацио ”врући кромпир” европским лидерима. Он је на индиректан начин ставио до знања да се противљење француског председника може подвести управо под ове поменуте категорије. Наравно, Саркози се осетио прозваним и одмах је узвратио: ”Блиско сам сарађивао са председником Обамом, али када је реч о ЕУ на члановима ЕУ је да одлуче (о чланству Турске) “ Увек сам био против уласка (Турске) и остаћу против њега”. [\[4\]](#)

Два питања су дакле кључна и индикативна када је у питању будући однос ЕУ према Турској. Наиме, као прво, избор Хермана ван Ромпаја за председника Европског савета јасно је показао да су Француска и Немачка заузеле строго негативан став по питању евентуалног чланства Турске у Европској унији. То ће свакако успорити напоре Турске да постане пуноправна чланица уније. Међутим, да ли ће то потпуно срушити наде Турске остаје да се види, јер сада постаје кључан други фактор, а то је управо улога САД. Можда се ово може сматрати извесном пробом и испитом зрелости за ЕУ у односу на Америку али видели смо заправо, макар на нашем примеру, да се у многим случајевима не може говорити ни о каквом битном нескладу у спољној политици. Чињеница је, ипак, да су друге земље Европске уније или резервисане попут Холандије, или отворено подржавају улазак Турске попут Шведске. Једино је још Аустрија отворено против уласка Турске у ЕУ. Чињеница је да је француско-немачка осовина мотор Европске уније. За сада су турске аспирације стопиране али будућност ће показати да ли ће Турска остати потпуно ван Европе, јер је сигурно да неће прихватити неку понуђену компензацију у виду већ предложеног привилегованог партнерства.

Саркози на тројанском коњу

Пише: Владимир Јевтић
петак, 12 фебруар 2010 14:07

[1] <http://blogs.ft.com/brusselsblog/2009/10/fears-grow-of-sarkozy-initiative-to-downgrade-turkeys-eu-bid/>

[2] <http://www.guardian.co.uk/world/2009/nov/20/eu-president-turkey-reaction>

[3] <http://www.novosti.rs/code/navigate.php?ld=11&status=jedna&vest=70543&datum=>

[4] <http://www.timesonline.co.uk/tol/news/world/europe/article6041404.ece>